

ІННОВАТИКА

Шостий міжнародний форум

В сучасній ОСВІТІ

21-23

жовтня 2014 року

WWW.INNOVOSVITA.COM.UA

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ" ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Адреса: вул. 40 років Радянської України, 57-А, м. Запоріжжя, 69035, Україна

Тел./факс: +38 0612 36-02-52

E-mail: zoippro@mail.ru

Ректор інституту: Пашков Володимир Васильович.

КЗ "ЗОІППО" ЗОР впроваджує інноваційні технології в системі безперервної освіти у напрямку формування єдиного інформаційно-освітнього простору регіону: моніторинг освітніх потреб у навчанні дорослих з метою подальшого якісного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, залучення педагогів до проектної, методичної та науково-дослідницької роботи. За основними напрямками розвитку освіти в регіоні працюють навчальні заклади різних форм та рівнів: базові заклади освіти, школи-лабораторії, експериментальні майданчики, творчі групи, педагогічні майстерні. Упроваджуються авторські електронні підручники, методичні розробки, програми тощо. Здійснюється інтерактивна взаємодія освітян у межах вітчизняних та міжнародних освітніх програм, форумів, науково-практичних конференцій, тематичних виставок. Відпрацьовуються медіа освітні, авторські педагогічні інновації, ініційовані освітніми закладами або окремими педагогами.

COMMUNAL ESTABLISHMENT "ZAPORIZHZHIA REGIONAL INSTITUTE OF THE POSTGRADUATE PEDAGOGIC EDUCATION"

Address: 57-A 40 years of the Soviet Ukraine, Zaporizhzhia, 69035, Ukraine

Tel / fax: + 38 061 236-02-52

E-mail: zoippro@mail.ru

Rector institute: Volodimir Pashcov.

Communal establishment "Zaporizhzhia academy of the postgraduate pedagogic education" introduces innovative technologies at the system of continuously education at the direction of foundation of the united informational and educational region's scope: monitoring of the educational needs for education of adults with the object of further qualitative increase of pedagogic teacher's qualification, attraction attention of the teachers to the project, methodical and scientific and research work. The educational establishments of the different forms and levels are working due to the main directions of the region's development: basic educational establishment, schools-laboratories, experimental areas, creative groups, pedagogical studios. The authors electronic text-books, methodical elaborations programmes and etc. has been introduced. Interactive cooperation of the pedagogic teachers in the sphere of the native and international educational programmes, forums, scientific and practical conferences, thematic exhibitions has been realized. The media educational technology and other authors pedagogical innovations which initiated by the educational establishments or by some teachers has been worked off.

Учасники форуму/Participants of Forum:**ЗАПОРІЗЬКИЙ КОЛЕГІУМ "МАЛА ГУМАНІТАРНА АКАДЕМІЯ" ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Адреса: вул. Гудименка, 13, м. Запоріжжя, 69114, Україна

Тел./факс: +38 061 224-93-02

E-mail: mga.school@gmail.com

Директор: Овдієнко Людмила Кронідовна.

ЗК "Мала гуманітарна академія" – експериментальний навчальний заклад всеукраїнського рівня.

Місія закладу – будувати через нову школу нове життя. МГА стоїть на позиціях відкритої освіти, які реалізуються через використання ресурсів школи для задоволення освітніх, естетичних потреб дитячого та дорослого населення Хортицького району та міста Запоріжжя.

ZAPORIZHZHIA COLLEGIUM "MALA HUMANITARIAN ACADEMY"

Address: 13 Gudymenko St., Zaporizhzhia, 69114, Ukraine

Tel. /fax: +38 061 224-93-02

E-mail: mga.school@gmail.com

Director: Lyudmila Ovdienko.

The collegium "Mala humanitarian academy" is experimental educational establishment of all Ukraine level.

The mission of our collegium is to build a new life through new school. "MHA" is on the way of open education which is realized with the help of school resources for satisfaction of educational, esthetic inquiries children's and adult population of Chortitsky district and the city.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС № 68 ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Адреса: вул. Харчова, 35, м. Запоріжжя, 69014, Україна

Тел.: +38 0612 68-79-68

Факс: +38 0612 68-81-07

E-mail: znvk68@yandex.ua

Http://znvk68.ucoz.ua/

Директор: Рябенко Лариса Іванівна.

ЗНВК № 68 як комплекс безперервної освіти, забезпечує реалізацію державної освітньої політики та дотримання державних стандартів дошкільної, загальної та повної середньої освіти.

Метою роботи є підвищення якості навчально-виховного процесу в контексті сучасних вимог, удосконалення науково-методичного забезпечення уроку, організованої навчально-пізнавальної діяльності в дошкільному відділенні в результаті аналізу та корекції якості навчального процесу.

Місія нашої школи – бути освітнім та культурним центром, приділяючи найбільшу увагу розвитку успішної особистості.

ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

На початку XXI ст. Україна, як і весь світ, перебуває в очікуванні викликів нової епохи і одночасно намагається відшукати соціальну, економічну та науково-технологічну платформу виживання, нову парадигму підготовки людини до життя, яка б забезпечила не лише адаптивне ставлення до дійсності, але й розвиток самої дійсності у відповідності до людських вимірів життя, продиктованих ідеалами нового століття.

Центром цієї парадигми є освіта, яка розвивається як відповідь на виклики цивілізації і одночасно як відповідь на потреби людини знайти своє місце і можливості самореалізації у новому глобальному просторі.

Сучасна післядипломна освіта педагогів володіє розвиненою міждисциплінарною теоретичною базою і багатим арсеналом засобів практичного втілення ідей, концепцій, установок. Проте претензії суспільства до ефективності професійної діяльності педагогів зберігаються і обумовлюють стійкість "виклику" системі післядипломної освіти – підсилити її орієнтацію на кардинальні зміни в готовності вчителів до вирішення практичних завдань сучасної шкільної освіти. Як актуальний напрям розвитку післядипломної освіти педагогічне співтовариство заявляє подолання розузгоджень між результатами післядипломної освіти, що традиційно фіксуються в його процесі і в підсумкових показниках, і очікуваною успішністю педагогів в подальшій професійній діяльності.

У науковій рефлексії дослідницької, експериментальної і практичної складових післядипломної освіти педагогів, ефективності її реалізації все наполегливіше висувається вимога осмислити проблему людини в її сучасному гуманітарному трактуванні. Визначення підходів до осмислення проблем освіти базується на парадигмах, що зосереджують увагу дослідників на людині як суб'єктові освітньої діяльності, направленої на пошук і отримання ним сенсориальних орієнтирів.

У всіх динамічних змінах і перетвореннях на перший план виступає особистість як творець, як носій нових якостей і ролей у всіх вимірах суспільного й духовного розвитку. З поступом людської цивілізації розширюється діапазон духовності, освіченості, культурного потенціалу країн і народів, що позначається на діяльності освітніх закладів.

Змінюються цілі, завдання, функції загальноосвітньої школи, її призначення. Освітні заклади, які працюють на майбутнє, мають прийняти інші пріоритети. І по суті, і за змістом вони повинні стати не предметними, а особистісними, зорієнтованими на людську індивідуальність, на найвищу культуру людських відносин.

Таким закладам потрібен інший педагог, з іншим баченням своєї ролі в перебудові шкільного життя, тому провідною стратегією перепідготовки педагогічних кадрів у новій ситуації має стати створення освітянам усіх необхідних умов для перебудови їхніх професійних установок, переосмислення колишніх педагогічних цінностей, пошуку шляхів формування яскравих творчих особистостей, які вміють розробляти "власні критерії сформування у самих себе й інших нових, більш досконаліших форм... людського життя і людських відносин". Виходячи з цього, сьогодні постає завдання необхідності глибокого обґрунтування нових критеріїв і смислів, за якими результативність розвитку післядипломної педагогічної освіти буде очевидною. Ми вважаємо, що в основу трансформованої сучасної післядипломної педагогічної освіти має бути покладена філософія як об'єктивний духовний фундамент, скріплений атрибутивно властивими їй світоглядною й методологічною функціями.

До стратегічних і головних завдань формування нової моделі розвитку професіоналізму педагогів належить виховання здатності до креативної, самостійної орієнтації інноваційної діяльності на основі глибоких знань перспективних досягнень філософських і соціо-гуманітарних наук.

Для людини підстава буття є постійний і безперервний процес пошуку й знаходження. Саме тому людина змушена всією своєю життєдіяльністю створювати основу свого буття у світі, перетворювати її й знову утверджувати. Людина, навіть максимально використовуючи всі свої природні можливості, не в змозі знайти обґрунтоване буття у світі речей, вона створює й постійно відтворює цю підставу свого буття штучно, опираючись на рефлексивну свідомість.

Процес індивідуалізації характеризує в цілому зміст онтологічної дуги – індивідуального життєвого шляху кожної окремої людини. Головне й найбільш значиме поле розгортання людської індивідуалізації

пов'язане із внутрішнім духовним світом людини, який у його повному змісті є продуктом саме онтологічного розвитку особистості педагога. Із цієї причини індивідуальний розвиток за самою своєю суттю потенційно плюралістичний, містить у собі можливість різних варіантів. Ні його процес, ні його результати не є односпрямованими, ведучими до того самому стану.

Людина у своїй індивідуальності не тільки продукт, але й суб'єкт, творець свого власного розвитку. Родова природа людини утворює межі цілісності, і індивідуалізація виступає процесом розвитку цілісності людини. Межі цілісності утворюють включеність людини в межі певної системи. Із цієї причини людська індивідуальність історична і є діалектичною єдністю атрибутивності й ситуативності антропосоціогенетичного процесу.

З індивідуалізацією пов'язана категорія індивідуальності, яка розуміється як гідність людини, особистості, як певні її якості. Індивідуальність, на думку Х.-Г. Гадамера, є перешкода чужого, котру повинно перебороти наше розуміння його. Індивідуальність конкретного знаходить своє обґрунтування у загальнолюдському. У межах культури індивідуалізація людини знаходить свої власні межі (рамки).

Постстандартизований розум задає іншу аксіоматику антропогенного розвитку питанням, зверненням до кожної окремої людини: "Наскільки ти досконалий?". Феномен оновлення в межах аксіології інформаційного суспільства реалізується в розвитку індивідуалізованого світу, у зверненні до глибинної сутності цілісної людини, що припускає наявність віри в можливість недосконалої істоти наблизитися до нового рівня досконалості.

Особливостями сучасного етапу онтологічно мислимої індивідуалізації, є те, що спонтанність починає сприйматися й практикуватися, насамперед, як особистісно-рефлектований індивідуалізм. У результаті креативної діяльності виникають нові параметри порядку поведінки людини як складної нелінійної системи, коли щось розпочинати означає постійно змінюватися й знаходити вектори подальшого розвитку. Спосіб самовідновлення виступає хаотичністю, пов'язана зі спонтанністю, мимовільністю, незапланованістю появи структур нових знань і властивостями. Блукаючи по полю можливих шляхів розвитку, хаотичні рухи креативного розуму приводять час від часу до "випадання" на ту або іншу структуру-атрактор, тим самим, визначаючи вектор креативної активності, який веде до прориву до нового. Алгоритмом народження нового служить послідовний зв'язок: поряд зі старим культурним зразком виникає новий, у міру росту ресурсу його реплікації виникає загроза старого кваліфікується як нестійкість. Структура самоприналежності й самовладання особистості здійснюється на підставі різних здібностей й умінь, спрямованих за своєю суттю на те, щоб підкорити спонтанну емотивність суб'єктивного "я" самовизначенню цього "я". Таким чином, вони спрямовані на підпорядкування суб'єктивності трансцендентній силі особистості, яка впливає.

Ознакою здібності й чесноти в деякому смислі може бути спонтанність, але не споконвічна, а сформована в результаті тривалого процесу, тобто в результаті роботи над самим собою. Що ж стосується відношення до цінностей, то інтегруючий процес удосконалювання власної психіки поступово призводить до того, що людина, ведена розумним пізнанням, у спонтанному відношенні до емоцій, у спонтанному притяганні або відштовхуванні може засвоювати й вибирати те, що є істинно добрим. І точно так само вона може відкидати те, що є істинно злим. Інтеграція особистості в дії – це завдання, яке стоїть перед людиною в перебігу всього її життя, яка може бути здійсненою на підставі зовсім особливих комплексності суб'єкта особистості.

Новий інформаційний простір несе із собою потік трансформацій життєвого світу культури, змінюючи діяльнісний континуум за рахунок інтенсифікації обміну символічних середовищ. Людина залишає сферу безпосереднього перетворення речовини, обираючи мірою цінності й розвитку не трансформацію матеріального середовища, а вдосконалювання ідеальних сфер, які підтримують рух творчої думки й сфер пошуку нових образів. У цих умовах проблема оптимізації творчих чинностей людської праці вирішується як можливість більш вільного вираження ідей, реалізації на їхній підставі нових творчих проєктів, створення нових типів художності в образній сфері.

У креативному просторі освіти монологічні форми навчання поступають місцем діалогічному спілкуванню, принцип якого –

"виняткова важливість голосу особистості". Креативність педагога виявляється в здатності до створення нового, а також у здатності виходити за межі передбачуваного, і це робить поведінку людини непередбаченою. Становлення особистості як подвиг духовної творчості – ціннісний принцип. Справжня природа особистості педагога безпосереднім чином пов'язана із творчістю, поза якою педагога просто не існує.

Втім, існуюча система підвищення кваліфікації, курсова перепідготовка в закладах далека від досконалості. У такому вигляді вона може стабільно існувати лише завдяки обов'язковості виконання планів, вимогам управління освіти тощо. Трудності полягають в тому, що досі не визначено напрямів оновлення системи післядипломної педагогічної освіти в умовах ринку та новому глобалізованому соціумі. Відсутнє поняття "підвищення кваліфікації" за принципом випереджального розвивального навчання.

Педагогічні ідеї такі короткотривалі, що старіють ще задовго до того, як їх опублікують і оприлюднять. У педагогічних ВНЗ, де існують факультети підвищення кваліфікації, виникла така ситуація, за якої більшість викладачів, які отримали диплом кандидатів чи докторів наук, вважають, що вони отримали раз і на все життя право однаково викладати слухачам – викладачам, що призводить до невтішного, але закономірного результату: не поглиблюються і не оновлюються знання як слухачів, так і самих викладачів, які проводять ті чи інші курси. Уже зараз існує величезна дистанція між метою і завданням школи, її змістом та цілями педагогічного процесу в системі підвищення кваліфікації, причиною якої є неузгодження мети, засобів та оцінки результатів роботи цих підрозділів. Цілі перетворились в лозунги педагогічних починань, засоби перестали бути професійною цінністю, результати вимірюються критеріями, які не відображають сутність педагогічного процесу в системі підвищення кваліфікації. У більшості випадків цілі факультетів підвищення кваліфікації роками не оновлюються.

Трапляються і такі випадки, коли загальна мета підвищення кваліфікації формується так широко, що уявлення про неї залишається зовсім незрозумілим ні для тих хто навчає, ні для тих, для кого ця система створена.

Отже, проблема перебудови та оновлення системи підвищення кваліфікації, та післядипломної педагогічної освіти загалом назріла так само, як і багато інших суспільних реформ. Учені відзначають, що сучасне покоління дітей – це зовсім нові люди, які живуть і діють за своїми, раніше невідомими законами.

Сучасна освіта вступила в істотну суперечність не тільки з сьогоденням, але і з майбутнім. Не забезпечуючи соціальні потреби в сьогодення, світова освітня система склалася таким чином, що фактично ігнорує майбутнє, знаходячи своє "комфортабельне" існування в "спогадах про минуле". Практично всі освітні установи, процеси і системи не орієнтовані на майбутнє, на створення томо його образу, який забезпечить виживання і оптимальний розвиток людського роду. Така суперконсервативна освіта, яка іменується сучасною лише постільки, оскільки існує в сьогоденні, потребує осучаснення, тобто модернізації.

Але модернізація – це процес, що наздоганяє час. Сьогодення, перетворюючись на майбутнє, вислизає і стає минулим, і модернізована освіта все більше відстає від реального і, тим більше, "потрібного" сьогодення і не здатне сприяти вирішенню проблеми виходу з антропогенної глобальної кризи, що загглиблюється. Проте освіта повинна вже в своєму сучасному розвитку "передбачати" і певним випереджальним чином сприяти створенню необхідних умов для задоволення інтересів і потреб прийдешніх поколінь людей, а не продовжувати орієнтацію на запозичення у них ресурсів на користь "надпотреб" багатой меншини нині існуючих поколінь.

Але мова йде не тільки про людство, його сучасні і майбутні покоління. Необхідно враховувати і "інтереси" природи. Все, що було сказано про сучасні і майбутні покоління в плані розвитку світової освіти, повною мірою відноситься і до природи, навколишнього людину середовища, використовуваних і потенційних природних ресурсів. От чому відмічені вище соціально-темпортальні суперечності освітнього процесу носять не просто соціальний, а соціоприродний характер. Можна сказати, що нині існуюча світова система освіти вже не влаштовує ні суспільство, ні природу, вона загглиблює системну кризу цивілізації і сприяє деградації біосфери.

Спеціалізована освітня діяльність, слідуючи своїм внутрішнім механізмам і логіці саморозвитку, свідомо, зусиллями багатьох поколінь педагогів встановила традиції і правила, згідно яким освіта принципово була приречена на інформаційне відставання від буття.

Схематизувавши, можна сказати, що роль педагога замість того, щоб активізувати творчість учнів і давати їм зразки мислення, в переважній більшості випадків зводилася до свого роду передавальної ланки, ретранслятора застарілої освітньої інформації. Ті, що навчаються при цьому виступали в ролі одержувачів цієї інформації, яку вони повинні були в основному запам'ятовувати і потім відтворювати на контрольних формах навчання.

Згаданим темпоральним суперечностям не додавалося особливого (і, тим більше, важливого) значення, оскільки і до цих пір переважна частина філософів вважає (і учить цьому студентів), що свідомість в принципі відстає і весь час відстає від буття. І це до недавнього часу зводилося в ранг однієї із закономірностей соціальної філософії. Але, якщо освіта, що формує свідомість людини, відстає від буття, то, слідуючи цій "логіці", в ній "циркулюватимуть" тільки застарілі знання, уміння і навички. При цьому переслідуються мета оновлення вже здобутих, сталих і перевірених істин і фактів, що існують лише у минулому і що відбуваються, але яких ще немає в майбутньому.

І хоча подальше існування і розвиток індивіда тепер уже вимагає безперервної освіти, особливо професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації, проте "навчання життям" як природний і безперервний процес грає не менш, і навіть велику роль, оскільки у ряді областей діяльності чоловік в основному самоосвічується і утворюється життям, що оточує його соціальним і природним середовищем. "Освічення" особи відбувається за рахунок адаптації до того, що відбувається в житті і навколишньому середовищі.

Але те, що відбувається сьогодні формує особову (а тим більше, суспільне) свідомість, що в основному "відстає" від життя, або її сьогохвилинне відображення. Формування свідомості людини, причому такої свідомості, яка може сприяти переходу до стійкого розвитку як найбільш оптимальної траєкторії виживання цивілізації, опинилося під загрозою. Свідомість, що відстає від буття, – це доля людини і всього суспільства в моделі соціального буття, яке отримало найменування нестійкого розвитку. А іншого шляху переходу до стійкого розвитку як "через випереджаючу свідомість" просто не існує. Необхідно сформувати свідомість, що випереджає буття у "критичній кількості" населення планети, особливо у осіб, що ухвалюють рішення, без чого неможливий перехід до стійкого розвитку суспільства. Це можливо і необхідно зробити лише за допомогою освіти, яка поступово поверне свідомість людини і більшості населення планети убік майбутнього, перш за все, в його нормативно-стійкій формі.

Отже, з нинішньою системою освіти, що формує свідомість людей (маються на увазі загальні риси світової системи освіти), що сильно відстає від соціального буття, людство не увійде до свого стійкого майбутнього. Для цього необхідно створити не просто одну якусь нову модель освіти, а цілий еволюційний ряд моделей, які могли б задовольняти відповідні (незникаючі) потреби нинішніх і майбутніх поколінь землян і всього людства. Основні контури цих нових моделей суспільного (цивілізаційного) розвитку і його найважливішої підсистеми – освіти, на наш погляд, повинні будуть формуватися в найближчі десятиліття.

У зв'язку із цим система післядипломної освіти має бути випереджальною, прогностично зорієнтованою на повноцінне підвищення індивідуально-професійного статусу вчителів, нагромадження майстерності, філософсько-педагогічних знань і наукових сил. У зв'язку із цим ВНЗ післядипломної педагогічної освіти мають брати на себе додаткові зобов'язання з підготовки вкрай необхідних нових спеціалістів, аж до опрацювання індивідуальних програм та експериментальних курсів, створювати і розширювати науково-методичні лабораторії з цільовим фінансуванням, щоб ширше залучити вчителів до наукової, видавничої роботи, купувати в них рукописи й публікувати їх продукцію.

Отже, сутність змін, що надалі відбуватимуться в системі післядипломної освіти, полягає в тому, що вона дедалі більшою мірою буде приймати на себе не тільки науко-методичні функції, а й філософсько-професійно-духовні. Це єдина система, у якій науково-дослідна діяльність викладачів безпосередньо і органічно поєднується з гострохарактерними проблемами освітян, яка сприяє і стимулює ціле-спрямований і безперервний духовний саморозвиток учителів, який вимірюється культурою тієї роботи, котру здійснюють викладачі системи післядипломної педагогічної освіти.

Пашков В.В., доктор філософських наук,
професор, ректор Запорізького обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти